

Ik wil U van harte dienen

**Nicolas Pouyet (redactie),
Bart Broekman, Gerard van der Schee, Paulien Vervoorn e.a.**

Ik wil U van harte dienen

**Gereedschap
voor oudsten**

De Bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan de Nieuwe Bijbelvertaling
(© 2004 Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem), tenzij anders vermeld.

Ontwerp omslag: Flashworks.nl, Kampen
Lay-out en dtp binnenwerk: Gewoon Geertje

ISBN 978 90 239 5638 9
ISBN 978 90 239 5639 6 (e-book)
NUR 711

© 2020 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht
www.kokboekencentrum.nl
Alle rechten voorbehouden

KokBoekencentrum Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Aanbevelingen

‘De geestelijke én maatschappelijke waarde van kerken voor de Nederlandse samenleving is niet in een getal uit te drukken. De ruggengraat van al die kerken wordt gevormd door teams van ouderlingen en oudsten die veel tijd en energie geven om hun plaatselijke gemeente te dienen. Regelmatig spreek ik oudsten die met allerlei praktische en geestelijke dilemma’s worstelen. Vaak zijn zij zonder enige vorm van training of toerusting in het diepe gegooid en worden zij geacht de klus intuïtief te klaren. Dit handboek is een unieke toerustingstool voor al die mannen en vrouwen die zich met hart en ziel geven aan de plaatselijke kerk. Het geeft de mogelijkheid tot reflectie op het werkveld, gesprek met mede-oudsten en training op essentiële gebieden.’

Dr. Henk Stoorvogel
Voorganger Vrije Evangelisatie Zwolle

‘Leidinggeven in de kerk is niet eenvoudig. De predikant is ervoor opgeleid, maar ambtsdragers zijn vooral vrijwilligers die geen training hebben gevolgd om dienend leiding te geven aan de gemeente van Jezus. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er (te) vaak conflicten ontstaan in het leiderschap van een kerk. Dat is jammer.

Het boek *Ik wil U van harte dienen* is een prachtige inleiding op het leidinggeven als ambtsdrager in de kerk. De diversiteit van de auteurs helpt de vrijwilliger om een goed beeld te krijgen van het werk, de kwalificaties én bij het vormen van een mening over diverse onderwerpen. Dit is het missende handboek voor vrijwilligers die ineens midden in de spotlight van een kerkelijke gemeente staan. Een absolute aanrader voor zittende en aanstaande ambtsdragers.’

Jan Wolsheimer,
Directeur MissieNederland

Inhoud

Woord vooraf	9
Inleiding	11
1. Gemeenschap tussen ideaal en werkelijkheid (Teun van der Leer)	17
2. Oudste zijn – mooi werk! Enkele richtlijnen vanuit de Bijbel (Els en Huib Zegwaart)	25
3. Een goede voorbereiding is het halve werk (Bert Reinds)	41
4. Zorg dragen voor jezelf (Bart Broekman)	53
5. Integer dienen, rekening houden met die Ander (Jonathan Zeijl)	63
6. Doorwaai nu heel ons huis met uw Geest. Over structuur in de gemeente (Nicolas Pouyet)	75
7. Geloofwaardig de dienst leiden. Vaardigheden voor de samenkomst (Paulien Vervoorn)	89
8. Leidinggeven in de lokale gemeente (Christian Tan)	99
9. Leiderschap en teamdynamiek (Gerard van der Schee)	111
10. Leiderschap in transitie (Rob Hondsmark)	121

11. Omgaan met culturele en etnische diversiteit in de gemeente van Christus (Melvin en Louise Ho)	133
12. Aan de slag met ethische thema's in een missionaire kerk (Patrick Nullens)	145
13. Conflicten zijn niet onoverkomelijk (Eddy de Pender)	157
14. Voormalig oudste op zoek naar een frisse start (Connie Karsten)	167
Over de auteurs	179
Literatuurlijst	183

Woord vooraf

Gedurende mijn theologische opleiding aan de Azusa Theologische Hogeschool heb ik nooit serieus overwogen om voorganger te worden. Van meet af aan was het voor mij duidelijk: ik word zending. Dat veranderde echter door verschillende ervaringen die ik aan het einde van mijn opleiding en de jaren erna opdeed. Niet dat ik opeens wist dat ik 'carrière' wilde gaan maken als voorganger. Maar, zoals de Geest van God dat meestal doet, mijn ideeën over hoe ik de Here God zou kunnen dienen, veranderden langzaam maar zeker. Naar nog steeds wel in de bediening, maar dan in eigen land. Toen in 2012 een deur naar het zendingsveld dichtging en ik kort daarop beroepen werd door de Evangelische Gemeenschap Roosendaal (EGR) om als tweede voorganger aan boord te komen, vielen een paar puzzelstukjes op hun plek!

In de zeven jaren die volgden, maakte de impact die het oudstenschap heeft op het persoonlijk leven van oudsten een grote indruk op mij. Aan de ene kant werd ik positief verrast door het doorzettingsvermogen en de trouwe inzet van deze gemeenteleden. Aan de andere kant ben ik ook intens verdrietig geweest over wat zij moesten meemaken. Ik heb in de genoemde periode gemerkt hoe belangrijk toerusting is voor het welzijn van deze harde werkers in Gods koninkrijk. Gedurende deze jaren groeide bij mij dan ook het verlangen om aan een boek te werken dat oudsten zou helpen in hun bediening. Een basishandboek waarin de meest cruciale thema's rond het leiden van een gemeente worden besproken en waarin praktische handreikingen worden gedaan. Toen ik dit verlangen voorlegde aan Arjen van Trigt van Uitgeverij KokBoeken-centrum en mensen die werkzaam zijn in de gemeenteopbouw waren de reacties meteen zeer positief. Blijkbaar was ik niet de enige die er de meerwaarde van zag.

Enkele dankwoorden zijn hier op z'n plaats. In de eerste plaats aan mijn vrouw Petra. Voor de aanmoediging om dit boek te gaan maken, maar ook voor de tijd dat we samen in Roosendaal gediend hebben. Mijn drie kinderen – die mij soms liever niet achter de computer zagen verdwijnen – voor hun levenslust en de constante herinnering aan dat ik wil meebouwen aan gemeenten waar hun generatie leert lief te hebben zoals Jezus gebiedt. Natuurlijk wil ik Arjen van Trigt bedanken voor zijn vertrouwen, geduld en begeleiding bij mijn eerste stappen in de uitgeefwereld. Een groot woord van dank gaat uit naar de dertien auteurs die deze bundel met mij tot stand hebben gebracht. Soms maakte tijdsdruk het lastig voor hen om tot een bijdrage te komen, maar uiteindelijk is het hun allemaal gelukt om hun liefde voor Jezus en zijn gemeente en hun passie voor en kennis van een specifiek thema te delen. Dit geldt ook voor Frans Faber, Theo Verheul, Rik van Boven en Jan Baan die de eerste versies hebben meegelezen en de teksten van zinvol commentaar hebben voorzien.

Deze bundel wil ik graag aan een specifieke groep christenen opdragen: de vele oudsten die tot op heden de plaatselijke gemeenten hebben gediend en hen die in hun voetsporen gaan. In het bijzonder heb ik regelmatig gedacht aan de oudsten met wie ik in de EGR heb gediend. Mijn gebed is dat deze kostbare groep mensen op de laatste dag die God heeft bestemd zullen zien dat het werk van hun handen zal standhouden in het vuur, wetende dat de Here Jezus hen daartoe heeft bekrachtigd in zijn genade en door zijn Geest (1 Kor. 3:12-13, 2 Kor. 3:5).

Nicolas Pouyet
Zwolle, januari 2020

Inleiding

Tijdens een bijeenkomst van ons leiderschapsteam in Roosendaal zei een broeder het volgende: 'Als geestelijk leider zie ik het als mijn taak om van de gemeente die reine, schitterende bruid van Christus te maken.' Een prachtig geestelijk inzicht! Hoewel hij Paulus niet aanhaalde, klonken deze apostolische woorden erin door: 'Ik waak over u zoals God over u waakt. Ik heb u aan één man uitgehuwelijkt, aan Christus, en ik wil u als een kuise bruid aan hem geven' (2 Kor. 11:2). De metafoer van de bruid, die we ook in de boeken Hooglied en Openbaring tegenkomen, is veelzeggend met betrekking tot de functie van oudste in de plaatselijke gemeente. In de eerste plaats omdat het bepaalt bij de innige band die God met zijn gemeente wil hebben. In de tweede plaats omdat het niet geheel vanzelfsprekend is dat die gemeente rein en kuis zal zijn op de dag van de bruiloft (Mat. 7:21-23, Op. 19:7-8). Er zijn geestelijke leiders nodig die daar zorg voor dragen. Het Bijbelse gegeven dat de gemeente de bruid van Christus is, vormt een belangrijk uitgangspunt van deze bundel. Omdat zij in Gods ogen zoveel waard is, is niet één geleverde inspanning voor haar welzijn, kracht en zuiverheid te veel of tevergeefs.

Is dit boek voor mij?

De beoogde lezers van dit boek zijn de broeders en zusters die leidinggeven in hun lokale gemeente. Het boek richt zich voornamelijk tot oudsten, maar kan ook van grote waarde zijn voor andere leiders zoals diakenen, teamleiders, bedieningsleiders, kringleiders, enzovoorts. Iedere leider krijgt tenslotte te maken met dezelfde thema's. Het verschil is dat de eindverantwoordelijkheid van het reilen en zeilen in de gemeenschap bij de oudsten en de voorganger ligt.

Wanneer in dit boek gesproken wordt over 'kerken' of 'gemeenten', gaat het over evangelische gemeenten en pinkstergemeenten. Ouderlingen

in de traditionele kerken mogen dit boek uiteraard ook ter hand nemen, maar voor deze doelgroep zijn al diverse boeken beschikbaar.

Het kan goed zijn dat je je niet zo comfortabel voelt met de term ‘evangelisch’ of ‘pinkster’. Misschien noem je jezelf wel evangelisch, maar niet pinkster. Of juist pinkster in plaats van evangelisch. Dit onderscheid kan belangrijk zijn, maar niet voor dit boek. We richten ons op algemene processen waar oudsten mee te maken krijgen. Ondanks de verschillen is er voldoende overlap qua taalgebruik, geschiedenis en theologie die een inclusieve benadering van evangelisch en pinkster rechtvaardigt (zie o.a. Dijkhuizen & Bakker, 2017 en Van der Laan & Van der Laan, 2007).

Waarom zou ik dit boek lezen?

Het doel van dit boek is om geestelijk leiderschap, zowel persoonlijk als in teamverband, te ondersteunen. Het is gericht op de praktijk van het gemeenteleven. De hoop is dat het oudsten stimuleert en helpt om nuchter en helder van geest hun taken uit te voeren (2 Tim. 4:5, 1 Petr. 4:7). In hoofdstuk 7 schrijft Paulien Vervoorn: ‘Laten we daarom bidden alsof alles van Hem afhangt en de dienst voorbereiden alsof het helemaal van ons afhangt.’ Deze uitspraak vat kernachtig de bedoeling van deze bundel samen!

Hoe lees ik dit boek?

Je kunt dit boek lezen van kافت tot kافت. Maar het wil ook een naslagwerk zijn. Dat wil zeggen dat je dit boek ter hand neemt wanneer je met een bepaalde vraag of situatie geconfronteerd wordt en daarom het hoofdstuk opslaat waarin het relevante onderwerp behandeld wordt. Het boek leent zich er ook uitstekend voor om het met anderen te lezen en te bespreken, bijvoorbeeld je (aankomende) mede-oudsten. Verder kun je dit boek gebruiken om met je collega’s uit andere gemeenten in de regio of een ander kerkgenootschap te werken aan lopende kwesties. Ten slotte is dit boek geschikt als basis voor toerusting en training van (potentiële) oudsten en andere geestelijke leiders.

Om de persoonlijke reflectie en het gesprek met elkaar te bevorderen eindigt elk hoofdstuk met enkele reflectievragen.

Wat ga ik ontdekken in dit boek?

De hoofdstukken in dit boek zijn in twee categorieën te verdelen. Aan de ene kant zijn er hoofdstukken die zich richten op de geestelijk leider

als individu, aan de andere kant zijn er hoofdstukken die zich richten op de context waarin de oudste zijn taken uitvoert. Ik loop ze kort langs, zodat je een goede eerste indruk krijgt van de inhoud. Meer informatie over de auteurs vind je achter in het boek.

Hoofdstuk 1 – In dit hoofdstuk staat het spanningsveld tussen het Bijbels ideaal van gemeenschap en de realiteit centraal. Hoe kun je daarmee omgaan?

Hoofdstuk 2 – Dit hoofdstuk verdiept zich in de Bijbelse teksten die spreken over het aanstellen en functioneren van oudsten, tot leidraad voor ons.

Hoofdstuk 3 – Dit hoofdstuk helpt de lezer een inschatting te maken van de mogelijke impact van het oudstenschap op je leven. Als je al oudste bent, kan dit hoofdstuk je helpen om meer inzicht te krijgen op de wisselwerking tussen je bediening en je privéleven.

Hoofdstuk 4 – Dit hoofdstuk laat zien wat je kunt doen om fris en fruitig als oudste in het leven te blijven staan en om te blijven genieten van Gods roeping en gaven in je leven.

Hoofdstuk 5 – Het kan voorkomen dat je je opeens medeverantwoordelijk voelt voor een besluit waar je het eigenlijk niet mee eens bent. Hoe ga je met zulke en met andere integriteitskwesaties goed om? Dat lees je in dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 6 – In de ene gemeente is structuur en organisatie ver te zoeken, terwijl het in een andere gemeente juist verstikkend aanwezig is. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de geestelijke waarde van een gemeentestructuur en de belangrijkste bouwstenen.

Hoofdstuk 7 – Een van de belangrijkste taken van oudsten betreft het leiden van de wekelijkse eredienst. Hoe kun je dat goed doen? Waar moet je op letten? In dit hoofdstuk lees je daar meer over.

Hoofdstuk 8 – Dit hoofdstuk helpt oudsten om te reflecteren op hun eigen manier van leidinggeven en geeft handige tips en tools om vaardigheden op dit gebied te vergroten.

Hoofdstuk 9 – Oudsten functioneren bijna altijd in een teamsetting. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de dynamiek in leidersteams. Welke processen spelen er? Waar moet je rekening mee houden?

Hoofdstuk 10 – Elke gemeente krijgt vroeger of later wisselingen van leiders. Verjonging is daarin een belangrijke factor. Dit hoofdstuk maakt zichtbaar hoe transities in leiderschap kunnen verlopen. In het bijzonder wordt er aandacht besteed aan de thematiek van generaties.

Hoofdstuk 11 – In dit hoofdstuk wordt nagedacht over de vraag hoe etnische en culturele diversiteit in een gemeente zegenend kan werken.

Hoofdstuk 12 – In deze tijd krijgen oudsten zeer regelmatig te maken met morele vraagstukken. Hoe kun je hier op vruchtbare wijze met elkaar over in gesprek zijn en samen tot goede standpunten komen? Daarover gaat het in dit hoofdstuk.

Hoofdstuk 13 – Conflicten horen helaas ook bij het gemeente-zijn. In dit hoofdstuk ontdek je wat een conflict is, hoe je escalaties kunt voorkomen en hoe je kunt bemiddelen.

Hoofdstuk 14 – Dit hoofdstuk richt zich op de fase na het teruggeven van het ambt van oudste. Het gaat in op een goede afronding van de ‘diensttijd’, op het terugkijken op de ervaringen en de nieuwe invulling van het persoonlijk geestelijk leven.

Aanspreekvorm en Bijbelvertaling

Tijdens het lezen is het goed om een paar dingen in gedachten te houden. In de eerste plaats verschilt de aanspreekvorm per auteur. De ene schrijver is gewend om te tutoyeren, de ander vindt een formele schrijfstijl – de u-vorm – gepaster. Ik heb daarin geen redactiewerk verricht, omdat dit raakt aan de persoonlijke stijl van de schrijver. Zo wil ik dit boek ook benaderen: als een uiting van de veelkleurige gemeenschap van gelovigen. Zodoende heb ik zoveel mogelijk geprobeerd om de eigenheid van elke bijdrage te respecteren.

In de tweede plaats wordt er systematisch gesproken in de hij-vorm. Dat dit zo is, wil niet zeggen dat er in dit boek een theologische keuze wordt geuit. De reden waarom er over de oudste gesproken wordt als ‘hij’ is puur pragmatisch. Hiermee wil ik niet zeggen dat deze bundel

theologisch neutraal is. Dat kan niet en dat is juist niet mijn bedoeling. Ik hoop dat dit boek aansluit bij de manier waarop er over geloof, gemeente en dienen gesproken wordt in evangelische gemeenten en pinkstergemeenten. Echter, theologische kwesties zijn niet het onderwerp van dit boek.

Ten slotte de gebruikte Bijbelvertaling. Mits anders vermeld wordt er geciteerd uit de Nieuwe Bijbelvertaling. Bij gebruik van andere Bijbelvertalingen wordt dit door middel van de gebruikelijke afkorting vermeld.

Tot slot

Een veelgeciteerd, zo niet het meest geciteerde vers in relatie tot gemeenteopbouw is Psalm 127:1a: ‘Als de HEER het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers.’ Met dat besef slaat elke christen de hand aan de ploeg in Gods wijngaard en is er ook aan dit boek gewerkt. Tegelijkertijd mag deze psalm zeker voor wat betreft de bediening aangevuld worden met een ander bekend gebed uit de christelijke traditie:

*God, schenk mij
de innerlijke vrede om te accepteren welke dingen ik niet
kan veranderen,
de moed om te veranderen wat ik wel kan veranderen
en de wijsheid om deze twee zaken van elkaar te kunnen onderscheiden.
In Jezus' naam, amen.*

Jezus heeft beloofd dat Hij alle dagen met je zal zijn (Mat. 28:20). Hij zal je door de heilige Geest toerusten met wat jij nodig hebt om zijn wil in jouw leven te kunnen doen. Ik hoop dat de bijdragen in deze bundel instrumenten zullen zijn in Gods hand, zodat ze jou helpen om de Heer en zijn gemeente van harte te dienen.